EL PLA

Publicació del Pla de Mallorca

FEBRER 2022 I Núm. 14

DOSSIER

Aigua al Pla: un problema històric

El dossier especial d'aquest número el dedicam a conèixer les causes que provoquen la problemàtica de l'accés a aigua de qualitat al Pla de Mallorca. Un problema històric amb una solució complexa però molt necessària, ja en algunes localitats s'arriba al punt de no poder beure o cuinar amb aigua de l'aixeta.

Dossier a pàgs. 3 - 17.

Una responsabilitat compartida

La directora general de Recursos Hídrics, Joana Garau, parla sobre un dels grans reptes de les administracions públiques: gestionar eficientment el cicle de l'aigua, adaptant-lo a les necessitats de la població i als efectes de l'emergència climàtica. Pàg. 3.

"El contracte amb Aigües de Barcelona és una gran passa per a la gestió eficaç de l'aigua a la comarca"

Entrevistam el director de la Mancomunitat del Pla de Mallorca, Joan Cifre, per conèixer els principals problemes amb la gestió de l'aigua als quals fa front la comarca Pàg. 10

Accés a l'aigua: dret humà?

L'especialista en dret a l'aigua Hannah Wesselmann comparteix part de la investigació que va fer sobre l'accés a aigua de qualitat a Balears i arriba a una interessant conclussió: a les nostres illes es vulnera el dret humà a l'aigua. Pàg. 12.

Cinc pous públics del Pla

Tomàs Vibot-. L'historiador ens parla de part del patrimoni hidràulic que encara trobam al Pla. Pàg. 15.

Apunts del Pla: Boires, Erasmus, oliveres...

Climent Picornell-. Una nova postal de la Mallorca interior des de Sant Joan. Pàg. 22.

ALGAIDA - ARIANY - COSTITX - LLORET DE VISTALEGRE - LLUBÍ - MARIA DE LA SALUT - MONTUÏRI - PETRA - PORRERES - SANTA EUGÈNIA - SANT JOAN - SENCELLES - SINEU - VILAFRANCA DE BONANY

PLA DE MALLORCA XXI

El Pla

Publicació periòdica del Pla de Mallorca

Núm. 14- FEBRER 2022

Edita:
Associació Pla de Mallorca XXI

PLA DE MALLORCAXXI

info@plademallorcaxxicom
www.plademallorcaxxi.com

Part de les informacions recollides a El Pla són generosament facilitades pels següent mitjans de comunicació local:

- Es Saig (Algaida)
- Titoieta Radio (Algaida)
- Fent carrerany (Maria)
- Bona Pau (Montuïri)
- Serra Mamerra (Petra)
- Llum d'oli (Porreres)
- Butlletí digital Porreres
- Mel i Sucre (Sant Joan)
- Sa Sella (Sencelles)
- Díngola (Sineu)
-Sa Plaça (Sa Pobla)

Redacció El Pla: Maria Reyero i Juanjo Suárez

Consell assessor: Climent Picornell i Jaume Garau

Col·laboradors a aquest número: Joana Garau (Direcció General de Recursos Hídrics), Joan Cifre (Mancomunitat del Pla de Mallorca), Hannah Wasselmann (consultora de Save The Med), Aina Calafat (SEAE), Tomàs Vibot, i Climent Picornell.

Fotos: mitjans de comunicació locals , xarxes socials dels ajuntaments, cedides per les persones entrevistades.

El Pla és un diari informatiu independent i plural que defensa la llibertat d'expressió . Les opinions expressades a les seves planes no són assumides necessàriament per la publicació, sinó que pertanyen als seus autors i autores, que en són responsables.

Editorial

Fa 25 anys de l'"Operación Barco", que va donar lloc a una de les imatges més rocambolesques amb relació a la gestió dels recursos hídrics a les Balears: l'arriba al Dic de l'Oest de Palma d'un carregament d'aigua potable a les bodegues d'un vaixell de mercaderies. La manca de previsió i planificació va donar lloc a aquella imatge, la qual no entrarem a valorar en detall, ja que donaria per un altre dossier. Sí que recordarem el nom d'aquell vaixell, el "Móstoles". I és important recordar-ho precisament per la comparativa entre el consum i l'accés a l'aigua entre les dues comunitats autònomes. Mentre que el consum d'aigua embotellada a Madrid és de 18,88 l/persona/any; a les Balears, en canvi, el consum és de 117 l/persona/any. Quina és la causa? I la solució?

El dossier especial d'aquest número el dedicam precisament a conèixer les causes que provoquen la problemàtica de l'accés a aigua de qualitat al Pla de Mallorca. Un problema històric amb una solució complexa, però molt necessària, ja en algunes localitats s'arriba al punt de no poder beure o cuinar amb aigua de l'aixeta.

A més, el tema de l'aigua té implicacions directes en el nostre model energètic (pel gran consum d'energia que pot suposar dependre de dessaladores) i en la producció de residus (pel fet d'haver de consumir aigua embotellada en botelles d'un sol ús). Per tant, té una derivació no només pel que fa al dret d'accés a l'aigua, sinó també pel que fa a l'emergència climàtica i les mesures d'adaptació i mitigació.

Sigui per l'alta demanda, la pressió humana incrementada per l'activitat turística, la contaminació dels aqüífers per determinades pràctiques agrícoles o ramaderes, contaminació provinent de les zones urbanitzades, etc. El que és segur és que ens trobam davant d'una problemàtica de responsabilitat compartida i que necessitarà la implicació de les institucions, gestors, sector agrícola i ciutadania.

Dossier
RECURSOS HÍDRICS

El cicle de l'aigua:
Una responsabilitat compartida

Per Joana Garau
Directora general de Recursos Hídrics

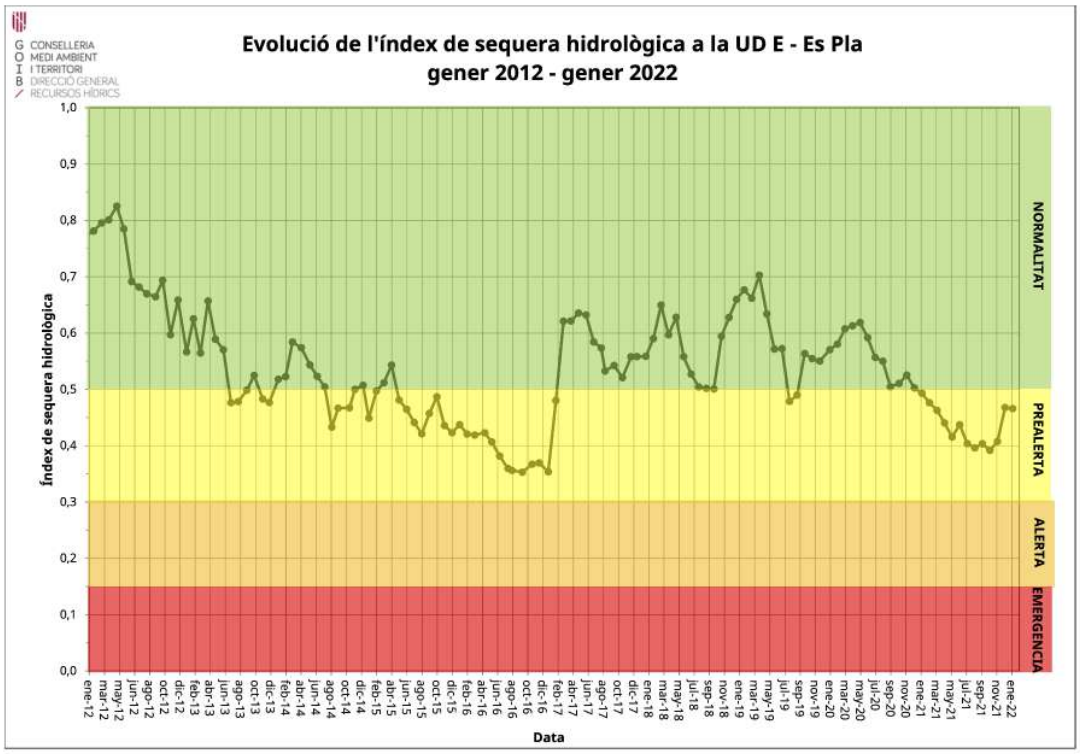

Foto: Climent Picornell Bauzà.

Gestionar el cicle de l'aigua adaptant-lo a les necessitats de la població i als efectes de l'emergència climàtica en què ens trobam és un dels grans reptes que tenim com a administracions. Col·laborar des de totes les institucions i assumir la corresponsabilitat de cadascuna és, de lluny, la manera més eficient de treballar en el cicle de l'aigua. Per això, des de la Direcció General de Recursos Hídrics hem engegat diverses accions que permeten avançar, per una banda, en el manteniment i conservació dels aqüífers i, per l'altra, facilitar un bon abastament als pobles del Pla i un sistema de sanejament òptim.

Per poder tenir una radiografia completa de la situació primer, però, ens hem de situar. Els municipis del Pla s'abasteixen de dues unitats de demanda diferents: la del Pla de Mallorca i la de Palma-Inca-Alcúdia. En concret, s'abasteixen de la unitat de demanda del Pla els municipis de Porreres, Sant Joan, Montuïri, Vilafranca de Bonany, Petra, Ariany i Maria de la Salut. Algaida és una excepció, ja que té una part dels seus pous de proveïment, però també en té a la de Palma-Inca-Alcúdia.

Aquesta unitat de demanda està formada per sis masses d'aigua subterrània o aqüífers diferents, dels quals s'estima les extraccions suposen poc més del 65% dels recursos disponibles, és a dir, que de cada 100 litres disponibles se n'extreuen 65. Sigui com sigui, els pous dels municipis de la comarca es localitzen a cinc dels sis aqüífers de la unitat de demanda. La major part té un índex d'explotació inferior al 60%, però el de Petra presenta un índex d'explotació pròxim al 100%.

Els municipis de Costitx, Santa Eugènia, Sencelles, Lloret de Vistalegre, Llubí i Sineu, s'abasteixen d'alguns dels aqüífers que conformen la unitat de demanda Palma-Inca-Alcúdia. En aquesta unitat de demanda, formada per 15 masses d'aigua subterrània, s'hi extreuen al voltant del 70% dels recursos subterranis disponibles. Així i tot, els tres aqüífers que proveeixen la Comarca tenen un índex d'explotació inferior al 55% dels recursos subterranis disponibles.

Així doncs, els municipis de la mancomunitat se situen a zones on l'estat quantitatiu dels aqüífers és, en general, bo. A aquestes zones les extraccions han disminuït en els darrers anys de manera que l'estat quantitatiu de l'aqüífer de Petra ha millorat passant d'estar en mal estat a estar en bon estat quantitatiu. Alhora, les extraccions dels aqüífers de Montuïri i Ariany han augmentat entre un 1 i un 5% en els darrers anys.

D'acord amb les dades de sequera del darrer mes de gener, la unitat de demanda de Palma-Inca-Alcúdia està en situació de normalitat, mentre que la del Pla troba la situació de prealerta de sequera. Cal dir que la situació de prealerta de la unitat del Pla es perllonga des de gener de 2021 i que a diferència del que és habitual, els nivells piezomètrics no s'han recuperat durant la tardor i el que duim d'hivern. Encara que ens trobem amb reserves d'aigua superiors a les existents el mes de gener de l'any 2016, no podem perdre de vista que l'aigua és un bé escàs i que hem de continuar fent feina en la millora de la seva gestió.

Pel que fa a la qualitat, al Pla de Mallorca, atesa la seva distància a la mar no hi ha fenòmens d'intrusió marina i, per tant, els aqüífers estan en bon estat qualitatiu pel que fa als clorurs. Un cas excepcional és l'aqüífer de Montuïri i la zona de Pina, que presenta una mala qualitat en trobar-hi clorurs i sulfats. Aquestes sals dissoltes es deuen al fet que els materials per on circulen les aigües subterrànies tenen guixos i sals, és a dir, el seu origen és geològic, ja que provenen de les roques que conformen l'aqüífer.

Un altre punt a tractar respecte a la qualitat a les zones de Llubí, Sineu, Maria, Ariany, Petra, Sencelles i Costitx és la contaminació per nitrats. Aquesta sol provenir de l'activitat agrícola i pot ser fins i tot històrica. També pot haver-hi altres fonts com la urbanització difusa i els nuclis de població. Aquesta contaminació dificulta l'accés a aigua per proveïment de poblacions, ja que requereix un tractament de reducció de la contaminació previ a la seva distribució com a aigua potable. Aquesta és una dels vessants més importants de la gestió del cicle de l'aigua: l'abastament a la població.

Des del Govern, l'Agència Balear de l'Aigua, és l'empresa pública que s'encarrega de gestionar les activitats relacionades amb la producció, la captació, la distribució, l'emmagatzematge i el subministrament d'aigua potable en alta a bona part dels municipis del territori balear. El subministrament en baixa, en canvi, és competència municipal.

Al Pla hem treballat conjuntament per poder garantir l'accés a unes bones instal·lacions, una reivindicació històrica dels ciutadans i ciutadanes dels municipis de la Mancomunitat. De fet, en aquests darrers s'ha signat un protocol per tal de millorar l'abastiment d'aigua potable on s'hi plasma el compromís de construir, per part de l'Agència Balear de l'Aigua, una canonada entre Maria de la Salut i Sineu que servirà per distribuir l'aigua potable des d'un dipòsit de regulació a Sineu, que construirà la Mancomunitat.

Aquesta infraestructura es farà a continuació de la finalització de la canalització de Maria-Petra, que es troba en fase de construcció i que ja compta amb un dipòsit a Petra i comptarà amb un altre a Maria. Aquesta actuació permetrà que l'aigua potable arribi a Petra i Ariany. La feina es continuarà amb la següent fase, que consisteix en la connexió de Petra amb Manacor, un projecte que ja està en fase de redacció i que contempla la construcció d'una canonada que anirà del dipòsit de regulació de Petra fins a un de nou previst a Manacor que tindrà una capacitat de 10.000 m^3. A més, es preveu un ramal de sortida cap als dipòsits municipals existents al mateix municipi i es deixaran preparades les connexions que, en un futur, permetran estendre la xarxa d'abastiment en alta de l'Agència Balear de l'Aigua cap al nord (Portocristo i Cala Millor) i cap al sud (Felanitx, Campos, Santanyí i Ses Salines).

A més a més els municipis de la Mancomunitat, dintre de les seves competències, estan fent millores a les seves xarxes de subministrament, la qual cosa permetrà minimitzar les pèrdues a les mateixes i optimitzar l'ús de l'aigua de la xarxa en alta.

En definitiva, garantir el bon estat de conservació dels aqüífers, tant des del Pla com des de la resta de l'arxipèlag, és una feina complexa i on totes les administracions s'hi han d'implicar de forma activa. Els diferents acords assolits amb la Mancomunitat del Pla ratifiquen que és possible fer feina conjunta i coordinadament i que els resultats d'aquesta feina es tradueixen immediatament en beneficis per a la ciutadania i per a un recurs tan escàs en aquestes illes com és l'aigua.

L'entrevista

"Hem de prioritzar la gestió eficaç de les infraestructures hidràuliques "

Entrevistam el director de la Mancomunitat del Pla de Mallorca, Joan Cifre, per conèixer els principals problemes amb la gestió de l'aigua als quals fa front la comarca i com, des de l'ens supramunicipal que coordina, s'intenta avançar cap a una plena garantia del dret a l'aigua de qualitat per a tots els veïns i veïnes dels muicipis del Pla de Mallorca.

Periòdicament, veim notícies dels problemes d'abastiment d'aigua als municipis del Pla. És un problema endèmic i una reivindicació històrica dels municipis de la comarca. Quins són exactament i perquè es donen aquests problemes?

Com bé has dit, és un problema històric. S'ha intentat solucionar de moltes formes, però aquestes tenien uns costos que eren inassolibles per una administració local i petita com la nostra. Fa uns anys es va sol·licitar a l'Impost de Turisme Sostenible 500.000 euros per redactar un projecte d'interconnexió del Pla, però la mancomunitat va haver de renunciar al projecte per manca de personal per poder gestionar-ho i per la poca probabilitat de finalitzar el projecte en el termini que marcava la subvenció. En tot cas, l'aigua del Pla presenta dos tipus de problemes segons la zona, aquests són de qualitat i de quantitat.

Els primers, els de qualitat, té el seu origen principalment a tres fets concrets: l'augment de població dels municipis, la variació en els usos i costums de l'ús de l'aigua per part dels ciutadans i les ciutadanes (menys aprofitament de les aigües de pluja, eliminació d'aljubs particulars, increment en el consum d'aigua, etc.), i en l'empitjorament de la quantitat de les masses d'aigües subterrànies per manca de pluges i una sobreexplotació dels aqüífers.

Per tant, el que hem de tenir en compte és que les infraestructures hidràuliques de la nostra

Joan Cifre, director-gerent de la Mancomunitat del Pla.

comarca no han variat en 25 anys, i amb aquestes mateixes infraestructures s'ha de fer front als problemes que t'he exposat abans.

D'altra banda, el segon problema de la nostra comarca és la qualitat de l'aigua. Aquest problema, que és comú a moltes zones de l'illa, i a altres illes també, es veu augmentat amb la sobreexplotació dels aqüífers. Els orígens dels problemes de qualitat són francament desconeguts, ara, el que està clar és que la solució només la trobarem si tenim la possibilitat de connectar la nostra xarxa inter-municipal amb les dessaladores del govern. És difícil que millori la qualitat de l'aigua subterrània a segons quines zones.

Foto: Ara Balears.

El passat estiu el Pla es va situar en escenari de prealerta per sequera. En aquesta línia, sabem que la Mancomunitat ha començat la redacció del Pla d'Emergència Davant de Situacions de Sequera per a 11 dels 14 municipis que conformen la mancomunitat. En quin estat està el Pla? Teniu ja algunes conclusions i propostes?

Moltes gràcies per la pregunta perquè la veritat és que aquest mes s'ha finalitzat la tasca de redacció del pla. Per tant, el pla ja està redactat i d'aquí a poc temps serà presentat als representants dels 11 ajuntaments i exposat al públic en aprovació inicial.

El Pla de sequera ha servit per fer una fotografia actualitzada de dos aspectes molt importants, entre molts d'altres, el del consum d'aigua en cadascun dels municipis del Pla i del nivell de pèrdues d'aigua per fuites a les xarxes.

El Pla ens ha permès obtenir una anàlisi detallada de les diferents tipologies de consums que es produeixen al diferent tipus de sòl, com és l'urbà, l'industrial, el turístic, o el rústic. Hem pogut aconseguir dades de la variació d'aquests consums durant l'any i un coneixement de com ha evolucionat el consum als darrers deu últims anys i amb tota aquesta informació i el coneixement dels nivells de fuites a les diferents xarxes, el Pla ens ha marcat un full de ruta pel qual començar a treballar per poder garantir el subministrament d'aigua, tant en qualitat com en quantitat, fins i tot en els pitjors escenaris de sequera. La prioritat número u que ens marca el Pla és la reducció dels nivells de fuita, per reduir la sobreexplotació dels aqüífers. Això és bàsic.

Conjuntament amb el Pla de Sequera, es redactarà el Pla de Gestió Sostenible de l'Aigua, i amb aquests dos Plans en marxa, fins i tot es podran planificar la substitució dels trams de xarxes més conflictius que, sigui per antiguitat dels materials o per les condicions de treball a les quals estan sotmesos, fan que presentin un deteriorament excessiu amb el consegüent risc d'avaries.

La mancomunitat ha acordat amb el Govern incloure la connexió d'aigua potable entre els pobles de la comarca en el Pla Hidrològic i s'ha signat un protocol amb Recursos Hídrics i Agència Balear de l'Aigua i la Qualitat Ambiental (Abaqua) que permetrà solucionar els problemes de quantitat i qualitat de l'aigua potable. Com es concreta aquest protocol per dur aigua de qualitat als pobles del Pla?

Aquest és un tema d'actualitat per solucionar, com tu bé has dit, un problema històric. Tant el Govern de les Illes Balears, al qual hem d'estar agraïts, com els batles i batlesses dels municipis de la Mancomunitat han decidit fer un pas cap endavant per resoldre el problema.

El Govern s'ha compromès a portar l'aigua des de l'artèria que, avui dia estan, construint cap a Manacor. I alhora la Mancomunitat es compromet a executar la construcció d'un dipòsit regulador a Sineu així com les canalitzacions necessàries per portar l'aigua dessalada d'ABAQUA fins a diferents municipis de la nostra comarca.

Per part de la Mancomunitat es van presentar les corresponents al·legacions al Pla Hidrològic perquè es contemplaren aquestes noves infraestructures, i estam ja preparats per a iniciar la redacció dels projectes de construcció del dipòsit regulador a Sineu així com els projectes de canalització des del dipòsit regulador fins a diferents municipis quan s'aprovin les al·legacions per part de Recursos Humans del govern.

En el pressupost de la Mancomunitat de l'any 2022 ja s'han reservat les partides econòmiques per fer front a la redacció dels projectes, més de 500.000 euros, i la nostra voluntat és tenir acabades aquestes infraestructures en el període de vigència del futur Pla Hidrològic 2023-2027.

L'objectiu final d'aquest conveni és garantir que tots els municipis gestionats per la Mancomunitat puguin comptar amb aigua de qualitat i en quantitat suficient a mitjà termini.

Recentment, s'ha signat el contracte de gestió de l'aigua per a 11 dels 13 municipis de la comarca, amb Aigües de Barcelona, per 20 anys més. És una bona notícia? Per què?

La mancomunitat és una institució petita i amb poc personal que en tres anys ha aconseguit unes fites molt importants. Importantíssimes diria jo. I una d'elles és, sens dubte, adjudicar el contracte de concessió del subministrament d'aigua i clavegueram de la comarca del Pla.

Aquest contracte de concessió formava part d'un antic consorci on hi havia la mancomunitat i el Consell Insular de Mallorca i el 2015 el consorci es va dissoldre i la mancomunitat va assumir aquesta concessió que ara ha licitat i adjudica a l'empresa Societat General d'Aigües de Barcelona, S.A. per un import total de més de 41 milions d'euros.

I és una molt bona notícia perquè la mancomunitat disposarà d'un cànon inicial de 5.151.000,00 euros i un cànon variable és de 6,5% de l'import que es facturi anualment, i això ens permetrà desenvolupar part de les obres de canalització que hem exposat abans. A part, l'empresa també haurà de realitzar una sèrie de millores tècniques del servei que seran beneficioses pels usuaris del servei, com són la implantació del sistema de tele-lectura,

Representants de la Mancomunitat i d'Aigües de Barcelona. Foto: Última Hora.

Molí d'aigua entre Algaida i Sant Joan. Foto: Climent Picornell.

control de qualitat de l'aigua, mediadors del nivell de l'aigua dels pous, instal·lacions de sistemes de seguretat i gestió avançada del clavegueram.

Aquest contracte suposarà una gran passa per la gestió eficient de l'aigua mitjançant la implantació de sistemes tecnològics que evitaran el seu malbaratament i n'aprofitaran el seu ús d'una forma eficient i sostenible.

Sabem que a tres dels municipis (Sant Joan, Sencelles i Petra) no entren a l'acord i tenen gestió municipal de l'aigua. Per què aquesta diferència entre un model de gestió dels recursos hídrics externalitzat i altre municipalitzat?

Cada ajuntament té l'oportunitat de gestionar l'aigua com cregui que és més beneficiós pels seus interessos i pels interessos dels seus ciutadans i ciutadanes. D'aquests tres ajuntaments, dos d'ells (Petra i Sant Joan) tenen una gestió municipal i Sencelles té dividit el poble en tres concessions diferent, per tant, cada un d'ells té una situació totalment diferent.

Sencelles crec, opinió personal, que si pogués incorporaria el seu servei d'aigua a la mancomunitat. De fet, el contracte de concessió l'hem deixat obert a aquesta possibilitat. El problema és que les concessions són molt llargues i s'ha d'esperar que finalitzin, ja que rescatar el servei implica pagar indemnització que correspongui.

En canvi, Petra i Sant Joan, han apostat pel model de municipalitzar el servei que és totalment respectable, és clar que sí. És més, Petra és un exemple de servei municipalitzat per les poques pèrdues d'aigua que té la seva xarxa.

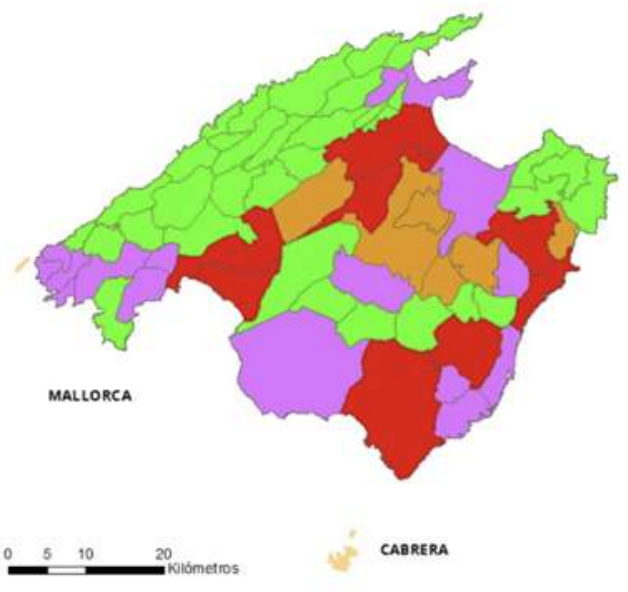
Què poden fer els diferents actors (institucions estatals, autonòmiques i locals; indústries i sector primari instal·lat a la comarca, veïns i veïnes, etc.) per millorar la qualitat de l'aigua?

Als veïns i veïnes de la comarca així com al sector primari els hi demanem responsabilitat en el consum de l'aigua. És un bé escàs que no s'ha de malbaratar.

I per part de la Mancomunitat, hem de prioritzar la gestió eficaç de les infraestructures hidràuliques per evitar pèrdues d'aigua i la sobreexplotació dels aqüífers. Només mitjançat la gestió responsable i sostenible de l'aigua serem un exemple pels nostres veïns i veïnes de la comarca.

L'aigua al Pla:
un problema històric de quantitat i qualitat

Qualitat?

"Segons la valoració de l'estat químic de les masses d'aigua subterrànies de les Illes Balears realitzat en el marc de la revisió del Pla Hidrològic de les Illes Balears, el 39% de les masses d'aigua es troben en risc de no complir amb la Directiva Marc de l'Aigua i més del 18,5% superen el llindar de potabilitat en quant a la concentració de Nitrats, sent **el Pla de Mallorca la zona més afectada i amb major nivell de concentració**."

Memòria de les activitats realitzades en el marc del projecte "Educació i conscienciació per uns aqüífers sans al Pla de Mallorca" realitzat per la Societat Espanyola d'Agricultura Ecològica - SEAE

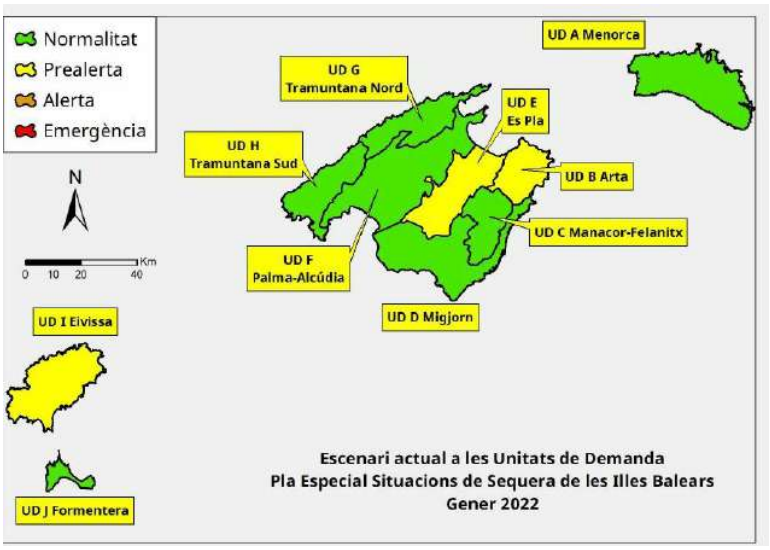

Estat químic de les aigües subterrànies.
Font: Tercer cicle de planificació hidrològica IB (2021-2027). Direcció general de Recursos Hídrics. Conselleria de Medi ambient.

Quantitat?

"Les precipitacions del novembre han permès la recuperació de gairebé totes les Unitats de Demanda (UD). Així, les de Palma-Alcúdia, Tramuntana Nord i Tramuntana Sud surten de l'escenari de prealerta de sequera i passen al de normalitat i, per tant, set de les 10 UD estan dins l'escenari de normalitat. Les tres restants – Artà, **Pla** i Eivissa – es mantenen en prealerta, ja que es necessiten tres mesos consecutius en situació de normalitat per canviar d'escenari.

Conselleria de Medi Ambient, 09/02/2022

Font: Direcció general de Recursos Hídrics. Conselleria de Medi ambient.

Educar i conscienciar per un ambient i uns aqüífers sans al Pla

Un projecte de la Societat Espanyola d'Agricultura Ecològica

La Societat Espanyola d'Agricultura Ecològica, amb el suport de la Conselleria de Medi Ambient i Territori, va engegar l'any passat el projecte "Educació i conscienciació per un ambient i uns aqüífers sans al Pla de Mallorca". Aquest projecte vol aportar a la conscienciació i implicació dels diferents actors i agents implicats en a l'àmbit territorial del Pla de Mallorca en la solució de la greu situació en que es troben les masses d'aigua subterrànies. Es pretén donar a conèixer la situació, explicar les implicacions ambientals i socials que això suposa, les causes d'aquesta situació i algunes propostes de solució, entre elles la de la transició cap a un model agroalimentari ecològic i territorialitzat que no només pugui evitar que es perpetuí l'abocament de nitrats agraris, si no que fins i tot pugui contribuir a millorar la salut dels aqüífers.

Aquestes són les recomanacions que fa SEAE als veïns i veïnes de la comarca.

El dret humà a l'aigua a les Illes Balears

Per Hannah Charlotte Wesselmann
Consultora en Dret Humà a l'Aigua

Des de la Declaració de Mar de la Plata de les Nacions Unides en 1977, s'ha reconegut que "tots els pobles, qualsevol que sigui la seva etapa de desenvolupament, tenen dret a disposar d'aigua potable en quantitat i qualitat suficients per a les seves necessitats bàsiques". En la seva Resolució de 2010, l'Assemblea General de les Nacions Unides va reconèixer internacionalment el dret humà a l'aigua. Després de l'aclariment oficial de les implicacions legals del Dret Humà a l'Aigua en l'Observació general no 15 del PIDESC, ja es pot constatar que el dret humà a l'aigua no és un element nou. Al seu torn l'"ODS 6 Aigua i Sanejament" formula un consens ideal per a impulsar accions i polítiques que serveixin per a assegurar aquest dret humà.

L'aigua ha estat un element bàsic en la configuració de les societats de la humanitat, element pel qual neixen i es destrueixen les societats (Fernández-Jáuregui i Crespo Milliet, 2008). El significat de l'aigua s'ha desenvolupat al llarg de la nostra història. Passant de ser un element sagrat i d'índole espiritual considerat un bé comú, a ser un bé econòmic pel qual es debat a qui pertany i quin sector ha d'ostentar el control (Petrella, 2004). D'aquesta manera, des del segle XX existeix una tendència a deslegitimar l'accés a l'aigua per la pròpia condició de ser ciutadans per a entendre a l'usuari com un client comprador d'una mercaderia (Marín, 2019).

Ens trobem que la gestió de l'aigua es diferencia de la manera de gestió d'altres serveis públics, pel fet que l'aigua és un bé protegit com a dret humà. Per tant, la gestió no sols es veu regulada pels típics marcs legals, sinó que a més es regeix per (Gómez, 2020):

- Els criteris normatius que estableix el dret humà a l'aigua. L'aigua ha de ser suficient, amb la qualitat adequada, accessible de forma continuada, acceptable i assequible sense comprometre la vida futura dels usuaris.
- Els criteris fonamentals dels drets humans de realització progressiva, igualitària i sense discriminació.
- Els criteris propis dels drets econòmics, socials i culturals: la participació pública, l'accés a la informació, la transparència, la rendició de comptes i la sostenibilitat.
- Els criteris d'eficiència i equitat social per la condició de l'aigua de ben públic i limitat.

Situació a Mallorca

A causa de la disminució de pluges capaces d'emplenar els aqüífers de les diferents illes, la pressió del turisme i els efectes del canvi climàtic, l'arxipèlag balear sofreix d'una gran pressió hídrica que posa en perill la garantia del dret humà a l'aigua. Al seu torn, el meu treball de recerca parteix d'un fet objectiu: la tendència entre la població balear permanent i flotant de consumir en la seva gran majoria aigua embotellada en ampolles de plàstic d'un sol ús.

A les Illes Balears arriben a l'any 16,5 milions de turistes (Agència d'Estratègia Turística de les Illes Balears [AETIB], 2018) atrets pel paisatge i l'oferta turística. Per això, l'índex d'intensitat turística balear és dels més elevats entre els territoris insulars del món (BOE núm. 89, 2019). Però després de la façana de "illes de vacances" no tot és perfecte, i es produeixen situacions que podrien ser categoritzades com a vulneracions al dret humà a l'aigua. Revelant-se que part de la població balear no disposa d'aigua apta per a consum i que de mitjana una persona resident consumeix 118 litres per persona/any d'aigua embotellada, en la seva gran majoria en ampolles de plàstic (Ministeri Agrigultura Pesca i Alimentació [MAPA], 2018). Així, la discussió sobre l'aigua implica tant el model energètic, pel gran consum d'energia esperat per part de les dessaladores, com a la generació de residus, sobretot per la tendència a consumir aigua mineral embotellada.

Els elements bàsics per a determinar la qualitat de l'aigua són la potabilitat i l'acceptabilitat de l'aigua. El meu treball de recerca sobre el Dret humà a l'aigua a les Illes Balears, s'emmarca sota el projecte sobre "la qualitat de l'aigua potable a les Illes Balears i el seu efecte sobre el consum del plàstic" de Save The Med, que busca reduir el consum d'aigua embotellades en ampolles de plàstic, per a reduir la generació de residus i la contaminació del medi ambient.

Per a aquest estudi es va establir la hipòtesi que, a causa de la mala qualitat de l'aigua, aquesta no és acceptada per la població i per això recorre al consum d'aigua embotellada. A través de les dades presentades en aquest estudi sobre la qualitat de l'aigua (*recollides el 2019, poden haver variat*) i les dades consultades en els diferents plans hidrològics de la demarcació, que avaluen la contaminació de les aigües subterrànies, podem suposar que existeixen multitud de xarxes que es troben en un estat crític de contaminació o ja contaminades. Per això, al voltant del 19% de les xarxes de distribució de balears no són aptes per al consum. Sent aquest fet una vulneració del dret humà a l'aigua per a les poblacions afectades. Existeixen xarxes de proveïment que es troben en els límits de la potabilitat. Com, per exemple, la xarxa de proveïment del municipi de Lloret de Vistalegre, que actualment té una concentració de 49 mg/l de nitrats, però que a l'agost es trobava classificada com a aigua no apta per al consum, per contenir 53 mg/l de nitrats.

Foto: Climent Picornell Bauzà.

Sembla lògic suposar que si un habitant detecta un sabor en l'aigua (per les qualitats calcàries pròpies de l'aigua de balears) i, al seu torn no disposa d'una informació actualitzada sobre la qualitat de l'aigua, el seu escepticisme i tendència cap a la compra d'aigua embotellada pot augmentar, a més de promoure un major rebuig de l'aigua de l'aixeta. El consum elevat d'aigua embotellada en comparació amb altres comunitats autònomes també és un indicador de la falta d'acceptabilitat de l'aigua de l'aixeta de balears. A Balears es consumeixen 118 l/persona/any mentre que en la Comunitat de Madrid es consumeixen 18,88 l/persona/any (MAPA, 2018).

Així es pot concloure que s'està produint una vulneració del dret humà a l'aigua per a més de 120.000 residents (10% de la població balear), per no disposar actualment d'aigua potable.

Ens trobem amb una localització com les Illes Balears que es caracteritza per un sistema heterogeni de gestió de l'aigua i al seu torn per grans pics de població. Per això, la responsabilitat de garantir el dret humà a l'aigua no sols recau sobre el principal titular del servei, l'autoritat local, sinó que també recau sobre l'empresa que pot ser que hagi adquirit la concessió del servei, sobre la indústria, l'agricultura i ramaderia i sobre tota la població tant resident com visitant.

Amb aquest posicionament cap a la responsabilitat compartida es busca ressaltar que, per exemple, la contaminació dels aqüífers no és solament responsabilitat dels agricultors i ramaders, sinó que també es deu en gran manera a l'alta demanda i pressió humana que sofreixen les masses d'aigua de l'arxipèlag. Al seu torn, emfatitza que el gran consum d'ampolles de plàstic és tant, una falta interès de la població balear per exigir una millora de les xarxes de consum, així com, una falta d'esforç per part de les autoritats locals per promocionar l'aigua de l'aixeta com una font d'aigua segura, on l'aigua és potable, o la promoció d'alternatives al consum d'aigües embotellades en plàstic, on l'aigua no és potable.

Extracte del seu Treball de Fi de Màster: "El derecho humano al agua en las Islas Baleares. Estudio de caso de Save the Med y la reducción del uso del plástico" (juny 2020).

Cinc pous públics del Pla

Tomàs Vibot
Filòleg, investigador i guia cultural

El proveïment d'aigua subterrània va ser una de les grans preocupacions dels nostres jurats des de l'establiment de les primeres viles. S'ha de tenir en compte que el fet de tenir una cisterna pròpia era un luxe no a l'abast de tothom, així que les autoritats locals resolgueren aixecar o bé declarar alguns pous d'ús públic per tal d'abastar les necessitats de la població.

Evidentment, la més important presència de pous, quant a nombre i qualitat constructiva, la trobam al Pla i Migjorn de Mallorca. Els municipis del vessant muntanyós de Mallorca no necessiten aquest tipus d'estatjament d'aigua ja que estan prou proveïts de fonts canalitzades i altres sistemes d'emmagatzenament prou efectius (cisternes, basses, aljubs i, sobretot, safareigs). A l'interior, és clar, la manera d'obtenir i guardar l'aigua es feia mitjançant pous. La manera de captar el líquid era cercar una vena subterrània important; aquests rebien el nom pous de vena. Però quan els pouers trobaven petites filtracions d'aigua de pluja tenien un pou de greixina.

La problemàtica de la titularitat pública del pous ja és molt primerenca. Les primeres disputes són del segle XIII, pocs anys després de la conquesta catalana. Amb el repartiment de les noves terres, els pous construïts anteriorment eren objecte de bregues entre els incipients propietaris i la comunitat.

Pou dels Horts, Sineu. Foto: Tomàs Vibot.

És per això que tradicionalment s'ha identificat el pou públic amb un suposat origen musulmà. És molt habitual sentir l'apel·latiu pou sarraïnesc o pou de temps des moros tant a la documentació com oralment per tal de justificar-ne l'antigor i el caràcter públic. Però aquesta apreciació entra més dins la mitologia popular que no en la veritat històrica.

Com ja es pot deduir, l'abandó d'aquest dipòsits és del segle XX. La instal·lació de cisternes a les

cases particulars, la modernització de les tècniques de perforació, el canvi de vida provocat pel "boom" turístic amb la conseqüent sortida del camp, i sobretot, amb la canalització de l'aigua mitjançant canonades de metall, feren que els pous s'abandonassin d'una manera accelerada, fet que trencava amb la seva utilitat històrica, iniciada en molts casos, feia més de mig mil·lenni d'anys.

Les funcions dels pous són clares: proporcionar aigua a la població per beure, per rentar la roba i regar. Evidentment, els pous que disposaven de l'aigua de millor qualitat es reservava per al consum humà. Des del dipòsit es transportava el líquid mitjançant gerres fins a la destinació. Els pous emprats per a la rentada de roba són aquells que tenen adossades piques, que en alguns casos es troben cobertes per una teulada. Tenim constància que el pou Llavoner, a Sineu, exclusivament i únicament era utilitzat per rentar roba. Per al transport de l'aigua per regar es feia mitjançant bótes o bocois, tot damunt carros. És clar que per a aquesta finalitat, l'aigua no havia de ser de la millor qualitat.

Els pous, malgrat la gran varietat de formes que presenten, és fàcil distingir-ne una sèrie de parts constants. En primer lloc, el pou pròpiament dit, pot presentar tres formes de plantes: quadrada, circular o rectangular, aquesta darrera la més comuna. La gran majoria de pous estan construïts amb la tècnica de pedra en sec, és a dir, amb absència de morter que lligui les pedres. De tota manera, n'hi ha alguns que estan paredats en verd, fet que sobretot és visible a la part de dalt del dipòsit. No és estrany, però, trobar els pous picats directament a la pedra i són els que solen presentar una planta de forma circular. La profunditat, com és lògic, varia segons la fondària a què es troba l'aigua. Es pot dir, que aquesta oscil·la entre els 15 i els 40 metres.

En segon lloc, el pou es composa de mota, és a dir, aquella part on es redueix l'obertura del pou i delimita l'accés. Llavors el coll és l'element més significatiu del pou, ja que és la part exterior que defineix el caràcter general del dipòsit. Les plantes més usuals són la rectangular i la quadrada, tot i que també en trobam de més caires (hexagonals i, fins i tot, octogonals). Els colls s'aixequen normalment per peces rectangulars de pedra de marès o pedra viva, i també podem trobar una barreja entre les dues. Els pilars són la base que sosté la corriola, per tant poden no aparèixer quan la corriola està clavada en una paret. Solen haver-hi dos o quatre, i el material constructiu més freqüent és el marès. Els pilars solen assentar-se sobre el coll o damunt la mota, encara que poden néixer directament del terra. Aquest element desapareix, evidentment, quan el pou compta amb capelleta. Sobre els pilars s'aguanta el travesser, el qual sol ser de fusta, generalment d'ullastre, i aquí hi penja la corriola. La corrioles són per regla general de ferro, encara que també n'hi ha hagut combinades amb fusta, i tenen un diàmetre que oscil·la entre els 20 i els 30 cm. Finalment els poals eren fets de fusta i metall, generalment ferro, per tal que s'enfonsassin en arribar a l'aigua.

Un bon exemple de tot això que hem comentat fins ara és sens dubte el **pou dels Horts, a Sineu**. El trobam a la barriada de ses cases Noves. Antigament, la placeta on s'alça el dipòsit s'anomenava placeta del pou des Horts. Es tracta d'un pou d'origen medieval, tal com ens ho demostra la documentació ja que el primer cop que hi apareix és el 1392, quan els jurats del poble vénen a un particular el pou en benefici del poble. Les notícies són reiterades durant el segles següents, però sobretot són molt interessant les del XVI, quan s'esmenta la necessitat d'escurar el dipòsit. Aquest pou està paredat en forma de sínia, compta amb un coll rectangular construït amb peces de marès i pedra viva. Té quatre columnes també de marès i dos travessers. Destaquen les cinc piques, totes d'una gran dimensió. Fa uns anys fou objecte d'una reforma important.

El **pou de sa Cova** el trobam a la vora de la carretera de Manacor, en una important cruïlla de camins del municipi que arrenquen en el mateix cantó de la vila. Segons algunes notícies fou perforat durant el segle XIX. Té un marcat aspecte rústic. El coll té forma de ferradura, sobre el qual se sustenten dues pilastres de marès amb els

Pou de Jurà, Pou de la Dama i Pou de Castell d'Amòs.

Fotos: Tomàs Vibot.

capitells motllurats. Al damunt descansa el travesser. Actualment fretura de corriola. Sobre un costat hi ha una pica, feta de pedra viva picada.

Entre els molts d'exemples de pous del Pla, destaca per la complexa hamonia del conjunt, el **pou de Jurà, a Lloret.** S'ubica al costat del camí vell d'Inca, devers a 500 metres al nord del nucli urbà. Es tracta d'un dipòsit amb una factura molt peculiar, sobretot per comptar amb sis piques al terra. Presenta quatre columnes de marès i dues barres de ferro compleixen la funció dels travessers. No té corriola. Tot i que s'ha apuntat a un origen islàmic, en realitat és al segle XVIII quan apareix per primer cop documentat.

Un altre exemplar interessant és el **pou de Dama, a Porreres**. Es tracta d'un dipòsit molt paradigmàtic per l'austeritat del conjunt però amb un alt grau de bellesa. Manquen encara dades que puguin ubicar cronològicament el seu origen, tot i que hi ha indicis que al segle XVI ja hi existia. Presenta un coll rectangular, amb parets lleugerament atalussades. Les antigues columnes de marès foren substituïdes per pilars, els quals sostenen una travessa de fusta, molt elegant. Compta, a la part frontal, amb una llosa de pedra per accedir-hi més còmodament. Fou reformat l'any 1993 i, per això, el seu estat actual de conservació és molt bo.

Finalment, el **pou de Castell d'Amós de Costitx** és un cas força interessant. Per a alguns es tracta d'un dipòsit d'origen sarraí, mentre que d'altres, com l'estudiós Gaspar Munar, el datà a 1567. No té coll i la boca està limitada per un reixat. Té una base de planta rectangular, amb piques picades a la pedra. La antiga corriola penjava d'un bastiment fet amt tres politxons. Fa una sèrie d'anys fou restaurat.

NOTÍCIES DEL PLA

Algaida

No es cobrarà la taxa d'ocupació de la via pública

Es Saig, 15/02/2022.- L'Ajuntament d'Algaida ha decidit perllongar fins a 31 de desembre de 2022 la suspensió de les tarifes d'ocupació de via pública.

Així, els bars, restaurants, cafeteries o els venedors dels mercats setmanals d'Algaida i Pina, es continuaran estalviant el pagament d'aquestes tarifes.

La regidora de Desenvolupament Local i Econòmic, Fires i Mercats, Margalida Fullana, apunta que "és una manera més de donar suport al comerç local i una de les mesures que se sumen a la resta d'iniciatives que duim a terme especialment des de l'àrea de Desenvolupament Local i Econòmic".

Ariany

Organització de l'arxiu municipal

L'Ajuntament d'Ariany du a terme l'organització de l'arxiu municipal gràcies al finançament de part de l'actuació mitjançant la convocatòria de subvencions per l'organització d'arxius municipals 2021 del Consell de Mallorca – Departament de Cultura, Patrimoni i Política Lingüística.

Departament de Cultura, Patrimoni i Política Lingüística
Consell de Mallorca

Costitx

Trasllat dels bous de Costitx a Mallorca?

Ara Balears, 18/02/2022.- El reclam per traslladar les obres conegudes com els bous de Costitx des del Museu Arqueològic Nacional de Madrid fins a Mallorca no ha cessat els darrers anys. En les darreres converses amb el Ministeri de Cultura, ha pesat la negativa del trasllat de les escultures per qüestions tècniques, informava el batle. Aquest divendres, el secretari general del Ministeri de Cultura i Esports, Víctor Francos, ha insistit que el canvi d'ubicació de les peces "es produirà o no d'acord amb els informes tècnics del Ministeri".

Lloret de Vistalegre

Cadires del centre de dia

L'Ajuntament posa a disposició dels lloritans i lloritanes que ho necessitin les cadires del centre de dia. Els interessats/des heu de passar per l'Ajuntament per emplenar una sol.licitud i deixar un dipòsit que se vos retornarà quan torneu la cadira. Una vegada feta la sol.licitud, la brigada la vos durà a casa.

Petra

Visites guiades

Visit Petra, portal turístic impulsat per l'Ajuntament del municipi, han posat en marxa aquest mes de febrer les "Visites guiades", un recorregut per la vila de Petra amb una guia oficial del COGTIB per conèixer de primera mà la història, els monuments principals, els seus fills il·lustres, les festes i moltes anècdotes divertides. El cost són 2 euros i encara hi ha l'oportunitat d'apuntar-se a les visites de març i abril.

Porreres

Concurs d'idees amb el COAIB per reformar el Quarter Vell

L'Ajuntament de Porreres convocarà un concurs d'idees conjuntament amb el Col·legi d'Arquitectes per a la reforma del Quarter Vell.

El regidor d'Urbanisme, Jaume Martorell ha explicat que aquests tipus de concursos "han funcionat molt bé en altres municipis per l'originalitat i creativitat de les propostes".

El Quarter Vell és un edifici emblemàtic amb unes característiques patrimonials que cal preservar. Amb la reforma adequada, i donant-li el màxim de profit, podrà convertir-se en un espai per poder emprar tots els porrerencs i porrerenques.

Sant Joan

Visita de l'Oficina de Fons Europeus

L'equip de govern, es reuniren amb la Directora Insular de Coordinació i Projectes Estratègics del Consell de Mallorca, Margalida Amorós va ser l'encarregada de presentar l'Oficina de Fons Europeus als representants Santjoaners. També va explicar els objectius d'aquesta oficina i l'estratègia del Consell per participar en les convocatòries dels fons Next Generation. La reunió va servir per presentar les línies d'ajuts obertes i les que ho seran pròximament.

Santa Eugènia

Obert termini per sol·licitar habitatge protegit

L'equip de Govern municipal encapçalat pel batle, Joan Riutort i la directora general de l'IBAVI i regidora d'hisenda de l'ajuntament, Cris Ballester, han visitat les obres i han constatat amb els responsables del projecte que la promoció estarà acabada al voltant del mes de maig de 2023, per la qual cosa es preveu que pel mes de juliol de l'any que ve, es puguin entregar les claus als beneficiaris.

Cris Ballester ha comentat que aquest edifici assoleix una gran fita per al Govern, ja que climàticament serà l'edifici més eficient construït per l'IBAVI fins ara.

Es recomana a les persones interessades a accedir a un habitatge protegit al carrer de ca ses Monges de Santa Eugènia, actualment en període de construcció, que s'inscriguin abans del 30 de novembre de 2022 per presentar la documentació necessària a través de la web de l'Institut Balear de l'Habitatge (IBAVI).

Maria de la Salut

Consell d'Infància de Maria

El mes de febrer ha tingut lloc la constitució del Consell d'Infància de Maria de la Salut, que és un òrgan de participació, consulta i assessorament creat amb la finalitat de possibilitar la reflexió dels infants sobre el seu poble i posar-los a l'abast mecanismes perquè les seves propostes i idees puguin incorporar-se als plans d'actuació del municipi. Està format pel batle/president, dos consellers/es (alumnes de 5è i 6è de primària), la regidora d'Educació i la dinamitzadora educativa del centre escolar.

Hi assistiren familiars, alumnat i l'equip directiu del CEIP Maria de la Salut, a més de tots els representants dels grups polítics.

L'actual equip de govern ha duit endavant aquesta iniciativa amb l'objectiu de donar l'oportunitat als infants d'opinar i fer propostes per a la Maria que volen.

Al febrer/març es durà a terme la primera reunió perquè els consellers puguin aportar les seves propostes.

Montuïri

Demanen solucions al problema amb el transport escolar

UH, 08/02/2022.- L'alcalde de Montuïri, Joan Verger (Més), ha remès un carta a la Conselleria d'*Educació davant la situació «intolerable» que pateixen els alumnes de l'IES Porreres. Després que fa uns dies els pares decidissin denunciar la lamentable situació, de la falta de monitors per a acompanyar als menors fins a l'institut, ha estat l'equip de govern de l'Ajuntament de Montuïri (Més–PSOE) el que ha reclamat a la Conselleria d'Educació. Assenyalen que volen «una solució estable i duradora davant les contínues baixes de monitors que ocasiona la supressió del transport escolar».

Llubí

Rebuig a la guerra a Ucraïna

L'Ajuntament de Llubí ha mostrat el seu rebuig a la guerra armada iniciada per Rússia i condemna el bombardeig i l'acció militar que estan vivint les fronteres i territoris d'Ucraïna.

Sencelles

Ja està el programa de les festes de la Beata

Així ho ha publicat l'ajuntament a les seves xarxes socials: "Ja estan aquí les Festes de la Beata 2022!! Enguany l'associació Tia Xiroia ha preparat un programa molt complet i ple d'activitats per a tots els gustos. A poc a poc anem recuperant la normalitat i amb ella les nostres festes més emblemàtiques. Esperam que pugueu gaudir molt de tots els actes i amb el temps puguem oblidar els anys en els quals no ha estat possible celebrar les nostres tradicions."

Sineu

Homenatge de les dones científiques

De l'11 de febrer, Dia Internacional de la Dona i el Canell a la Ciència, al 8 de març, Dia Internacional de la Dona, l'Ajuntament de Sineu acollirà l'exposició 11F22, una mostra de retrats realitzats per l'il·lustrador sineuer Luis Resines 'Pelopantón '.

Es tracta d'una mostra que exalça el paper del sector STEM en clau de dona, formada per vint- i-dues il·lustracions de dones que es dediquen a la Ciència, la Tecnologia, les enginyeries i les Matemàtiques, tres de les quals són de Sineu i la resta de les Illes Balears.

Vilafranca de Bonany

Subvencions per activitats culturals

Departament de Cultura, Patrimoni i Política Lingüística
Consell de Mallorca

L'Ajuntament ha informat a les seves xarxes sobre l'aprovació de dos projectes que s'havien presentat a la convocatòria de subvencions pel desenvolupament d'activitats culturals del Departament de Cultura, Patrimoni i Política Lingüística del Consell de Mallorca. En concret, s'ha aprovat un pressupost de 10.000 euros pel projecte "Vilafranca, 24km de cultura" i 2.000 euros per "Història de Vilafranca en Còmic".

Boires, Erasmus, oliveres...

La boira, intensa, fina i freda, ho ha humitejat tot. Els ramellers van xops i un busqueret de cap negre i un ropit beuen les gotes que regalimen. Dins el ribell l'aigua ha fet un cristall amb la gelada de la nit. Baix, ben abrigat, per la capavallada cap al forn. Sent les campanes que toquen de mort. "Qui és?" deman. "Sonpare d'en Miquel de cas Sifoner, el trobaren mort al seu bocí i l'hi han hagut de fer l'autòpsia, mira tu quin mal de cap per sa família". "Això no hagués passat amb don Toni". Dic jo. "I això?" I els cont que el meu sogre morí davant la seva caseta de Can Mal. El trobà un dels exsecalladors que tenia aquell dia. Era ben mort. Cridaren al metge que, quan arribà, digué: "Encara alena!" "Però... és ben mort!" digué l'amo en Toni Biu. "Qui és el metge?" Digué el metge. "Vostè", diu en Biu. "Idò si jo dic que encara alena, encara alena. L'agafau i els duis a ca seva i allà ja diré si és mort o no!" Era un bon metge Don Toni de can Fullana.

M'assec al cafè amb en Toni Grapellut que me conta el seu dia a dia. "Avui ha vengut el veïnat, un home violent i baralladís, que ara ha tornat més manso amb això d'haver-se'n de cuidar de sa seva dona que té Alzheimer". "Mira, Toni," me diu "t'ho volia dir a tu i no a ton pare que ja té molts d'anys, però alimenta una guarda de deu o dotze moixos que vénen dins lo meu i s'esmolen ses ungles amb sos troncs d'aquelles oliveres joves que he sembrat. Hi hauries de posar remei". "Jo vaig pensar i pensar i per no dar un disgust a mon pare vaig comprar unes defenses de plàstic que se posen als tronquets dels arbres joves per protegir-los i els hi vaig posar. I s'ha acabat el conflicte. Idò! I és que a vegades feim voltes a sa sínia com els ases vells i sa solució és ben senzilla". Veig que molta gent, amb els anys, s'amanseix i fa bonda, en Toni Grapellut era parent de Don Gaspar, el capellà, que tenia molt mal geni, he sentit contar que un dia va tallar el batall de l'ase amb una fals ben esmolada perquè l'animal l'havia mossegat.

"Avui he vist sa de can Barrera". "Quí? Aquella que tenia un ca bufó que no feia un pam d'alçada?" "Sa mateixa, feia molt mala cara". " No saps perquè? Idò, sa filla de na Francina Barrera, que era molt guapa i tenia un cap bo, però bo de tot, era un deu com estudianta. A una estada d'estudiant, un Erasmus, que feu a Alemanya, a Colònia, es va trobar un kurd i s'hi va enamorar, i fa dos anys que no saben res d'ella. Bé, saben que és viva, això sí. Mira tu quina desgràcia! Sinó hagués estudiat ara faria cebet o vendria planters amb els seus pares i ara vés a saber per on para, qui sap si amb un fusell a la mà per una muntanya gelada del Kurdistan". "Sa sogra ho du molt malament, també, i li han hagut de donar pastilletes". "A na Venància de can Cabiu? Vaja! Si allò era carn de xoric! Més dura que es ferro suec! Cap sentiment ni un! Mira tu! No devia ser vera!".

Avui convida en Joan Trena que va néixer el dia vint-i-cinc de gener i per tant té sa saliva beneïda com correspon a tot el qui ha nascut el dia de la conversió de Sant Pau. Conta que un pic, devia tenir set o vuit anys son pare el va fer anar a ca Sa Viuda d'en Toni Maiol que l'havia picada un abeller a la pitrera. I ja me tens en Joan posant saliva a ses mames de sa Viuda, que les tenia grosses... quina servitud! En Toni de can Poloni aprofita que no ha de pagar i s'aixeca diguent: "Los invitados dan alegría y cuando se marchan, más todavía. Me´n vaig perquè he de començar un fogueró, si vol prendre, tenc un caramull de branques i herbatge. Ara tot és molt humit. Però duc una capsa d'aquestes pastilles de començar foc i l'hi posaré sencera, veuràs tu si prendrà o no!" En Toni s'ha deixat els cabells llargs i els du arreplegats amb una coa. Record que el padrí Climent, el ferrer de s'Arraval, sempre solia dir: "Desgraciat s'animal que du sa coa a n'es cap!" No li vaig voler cercar mai el sentit, però avui crec que li he trobat.

Foto: Climent Picornell Bauzà.

MITJANS LOCALS

Al Pla de Mallorca existeixen publicacions de caràcter local i periodicitat variable que tracten l'actualitat dels diferents municipis.

Clicant al seu logo podeu anar a les seves webs o xarxes socials.

Posa't en contacte amb nosaltres si vols afegir el teu mitjà a aquesta secció.

essaig.cat

Algaida, Pina i Randa

TITOIETA RÀDIO 107.7FM

Algaida

D'LLUMD'OLI

Porreres

porreres · PERIÒDIC LOCAL D'INFORMACIÓ ·

Porreres

FENT CARRERANY

Maria de la Salut

SA SELLA Sencelles - Mallorca

Sencelles

MEL&SUCRE

Sant Joan

DÍNGOLA

Sineu

SERRA MAMERRA

Petra

SAPLAÇA

Sa Pobla

BONA PAU

Montuïri